

Listeriose: belangrijkste bron is slecht geconserveerde kuil

De GD-veekijker werd in 2014 vaker dan in voorgaande jaren geconfronteerd met vragen over mogelijke gevallen van listeriose (34 keer ten opzichte van 13 keer in 2013). Dit naar aanleiding van hersenverschijnselen bij runderen. Listeriose kan tevens gevaarlijk zijn voor de mens. Jaarlijks raken zo'n 75 mensen besmet met de bacterie die de ziekte veroorzaakt.

MET DANK AAN DE GEZONDHEIDSDIENST VOOR DIEREN

De GD-veekijker kreeg in 2014 veel vaker dan in voorgaande jaren vragen over mogelijke gevallen van listeriose: 34 keer ten opzichte van 13 keer in 2013. Ook stelde de GD bij een aantal runderen die voor sectie werden aangeboden listeriose vast. Voordat deze runderen doodgingen of geëuthanaseerd werden, vertoonden ze hersenverschijnselen. Het toegenomen aantal vragen dat GD-veekijker bereikte over zenuwverschijnselen bij rundvee, die met listeriose in verband werden gebracht, werd geweten aan de mindere kwaliteit en geringere hoeveelheid ruwvoer dat in het weertechnisch moeilijke jaar 2013 was gewonnen.

Bevuil ruwvoer

Listeriose is een infectie met de bacterie *Listeria monocytogenes*. De bacterie komt voor in grond en komt via met grond verontreinigde producten in het darmkanaal van dier en mens. De ziekte treedt op als de bacterie in grotere hoeveelheden het lichaam kan binnendringen zonder dat er

Als een kuil niet goed is geconserveerd, te veel grond bevat of schimmelplekken, geeft dat een verhoogd risico op listeriose bij rundvee.

FOTO: TWAN WIEMANS

een adequate afweerreactie optreedt. Listeriose is een artikel 100-ziekte in het kader van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en daarmee meldingsplichtig. Listeriose is een zoönose en ook bij de mens meldingsplichtig. Bij herkauwers komt de infectie tot stand door de opname van besmet voer of door rechtstreeks contact met (mest van) geïnfecteerde dieren. Een slecht geconserveerde snijmaiskuil of graskuil of kuilen met een grote hoeveelheid grond, hoog RAS en

(meestal linksom), afwijkende houding van de kop, eenzijdige aangezichtsverlamming, verlamming van de tong, dus speekselen en niet kunnen slikken. Abortus treedt op in het laatste derde deel van de dracht, en geregeld blijven deze dieren aan de nageboorte staan. Ook kan *L. monocytogenes* (subklinische) mastitis veroorzaken.

Vaststellen infectie

Bacteriologisch onderzoek van de verworpen vrucht of van de vaginale uitvloeiing

In beschimmelde kuildelen kan bacterie zich snel vermeerderen

matte bijproducten zijn de belangrijkste oorzaken. Ook in beschimmelde kuildelen kan het aantal bacteriën snel toenemen. De kuil kan besmet worden vanuit de omgeving (aanklevende grond) of via mest van dieren die de bacterie bij zich dragen (dragers). De route via graskuil en snijmaiskuil betekent dat infecties vooral in de winter en in het voorjaar worden waargenomen.

Ziekteverschijnselen bij runderen

Infecties komen bij herkauwers tot stand via kleine wondjes in de mondholte en het neus- of oogslimvlies, en verspreidt zich vervolgens via de zenuwbanen naar het verlengde merg. De route via het maag-darmkanaal wordt bij herkauwers van ondergeschikt belang gezien. Vaak vanaf drie tot vier weken na de opname van besmet voer vertonen de dieren klinische verschijnselen. De hersenverschijnselen kenmerken zich door incoördinatie, cirkelen

kan de klinische diagnose tot twee weken na verwerpen bevestigen. Bij een hersenvliesontsteking kan dat door middel van onderzoek van ruggemeryloeistof en door het karakteristieke histologische beeld in de hersenen bij sectie. Bij mastitis kan onderzoek op de melk duidelijkheid geven. Wanneer een infectie is vastgesteld, is het belangrijk om bij het treffen van maatregelen rekening te houden met het feit dat listeriose een zoönose is, vooral bij bedrijven met een publieke functie (zie kader).

Listeriose is een zoönose

Bij de mens is de belangrijkste risicofactor voor besmetting de 'salad bar'. Andere mogelijke bronnen zijn voedingsproducten zoals rauwe melk, zachte kazen, ijs, rauwe worst, rauw vlees en voorverpakte verse of gerookte vis. Omdat listeria in staat is te groeien bij temperaturen tot 3 graden Celsius, groeit de bacterie ook in producten in de koelkast.

Volgens de Europese voedselveiligheidsorganisatie Efsa stierven in 2013 in Europa 191 mensen aan listeriose. Frankrijk rapporteerde het hoogste aantal doden: 64. In totaal werd bij 1.228 Europeanen listeriose gedignosticeerd. In Nederland zijn er jaarlijks zo'n 75 gevallen bij de mens. Ook in ons land overlijdt zo'n 15 procent van de ziektegevallen; het gaat meestal om mensen die al ernstig ziek zijn.

Preventiemaatregelen tegen listeriose

- Zorgen voor zo min mogelijk grond (met de listeriabacterie) in het gewas door o.a. mollenbestrijding en knaagdierenbestrijding, niet te laag maaien en juiste afstelling van de schudder en opkraapwagen.
- Zorgen voor een goede conservering van de kuil.
- Als de omstandigheden niet optimaal zijn (te nat, weinig suiker, te droog), dan conserveringsmiddelen toevoegen bij het inkuielen.
- Kuil zeer goed aanrijden.
- Kuil direct afsluiten en verzwaren erop.
- Zorgen dat bij uitkuielen geen grond in de kuil valt en dat er voldoende voersnelheid is.